

Miesten lapsettomuus

- Lapseton omasta tahdosta

Nelli Nyqvist

Jemina Vähätalo

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2020

Hoitotyön koulutusohjelma
Kätilökoulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Kättilökoulutus

NYQVIST NELLI & VÄHÄTALO JEMINA:
Miesten lapsettomuus
-Lapseton omasta tahdosta

Opinnäytetyö 47 sivua, joista liitteitä 6 sivua
Toukokuu 2020

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa suomalaisten miesten vapaaehtoiseen lapsettomuuteen vaikuttavista tekijöistä ja parantaa ymmärrystä siitä, miten miehet kokevat vapaaehtoisen lapsettomuuden sekä yhteiskunnan mahdollisesti luoman paineen. Tavoitteena oli nostattaa keskustelua ja lisätä myös hyväksyntää miesten henkilökohtaisiin valintoihin perhesuunnitteluun liittyen. Opinnäytetyö toteutettiin työelämäyhteistyönä Viva-viisaat valinnat hankkeen kanssa.

Työssä käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää. Aineistona ovat litteroidut keskustelut viiden vapaaehtoisesti lapsettoman miehen kanssa. Keskustelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluin. Haastatteluissa käsiteltiin perhekäsitystä, vapaaehtoisen lapsettomuuden motiiveja, vaikutusta parisuhteeseen sekä lapsettomuuspäätöksen kokemista ja osuutta omassa elämänsäkulussa.

Aineiston analyysi toteutettiin induktiivista sisällönanalyysimenetelmää käyttäen lopullisten teemojen muodostuessa tutkimusaineistosta. Aineistosta muodostettiin neljä pääkategoriaa: perhekäsitys, lapsettomuuden motiivit, vaikutus parisuhteeseen sekä päätöksen lopullisuus.

Tutkimuksen tulokset voidaan kuvata prosessina, eräänlaisina toisiinsa liittyvinä seurannaistekijöinä. Vastaajien käsitys perheen määritelmästä oli kullakin sama; se voi olla talous ilman lapsia. Perhekäsitys taustoittaa lapsettoman elämän motiiveja, jotka ovat tämän tutkimuksen perusteella kiteytettävissä viiteen pääsyyhyn: Mukavuudenhalu ja "laiskuus", haluttomuus ja kiinnostamattomuus lapsia kohtaan, taloudelliset perusteet, epävarmuus/pelko lapsia tai kasvatustehtäviä kohtaan sekä globaali huoli. Valinta lapsettomuudesta puolestaan vaikutti parinvalintaan ja parisuhteeseen ja siten luontevasti myös yhteiseen päätökseen olla lapseton. Kukin haastatelluista pitivät päätöstään lopullisena.

Aiempaa tutkimusta vapaaehtoisesta lapsettomuudesta Suomessa juuri miesten näkökulmasta löytyy niukasti. Tämän tutkimuksen tulokset ovat tärkeitä miesten näkökulman esille saamiseksi. Tutkimusta voidaan hyödyntää aihepiirin avaajana ja menetelmiltään ja laajuudeltaan eri tavoin toteutettujen jatkotutkimusten perustana.

Asiasanat: miehet, vapaaehtoinen lapsettomuus, perhekäsitys, parisuhde, elämänsäkulku, arvot.

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care
Midwifery

NYQVIST NELLI & VÄHÄTALO JEMINA:

Men's childlessness

-Childless of their own free will

Bachelor's thesis 47 pages, appendices 6 pages

May 2020

The objective of this research was to collect information about the factors influencing voluntary childlessness of Finnish men and to improve understanding of how men experience voluntary childlessness and possible pressure of society. The aim was to generate a discussion and also increase acceptance of men's personal choices regarding family planning. The thesis was implemented as a working life collaboration with "Viva-viisaat valinnat" project.

A qualitative research method was employed in this thesis. The method of gathering the data was half structured theme interviews and the sample size was 5. The interviews considered conception of family, motives for voluntary childlessness, effect on relationship and how men perceive the decision as a journey in their lives. The transcribed data was analyzed utilizing the method of content analysis.

As a result of the analysis, four main categories were formed: the conception of family, the motives of childlessness, effects on intimate relationships and the definitiveness of the choice.

The results can be described as a process which combines different influencing factors. From the point of view of the interviewees the concept of family includes only adults and that leads to the motives for voluntary childlessness. Five main reasons were found: desire for comfort, no interest towards children, financial grounds, insecurity or fear towards educating task and global concerns of overpopulation.

There are rather scarce earlier research results from the point of view of men concerning voluntary childlessness in Finland. The study's results therefore provide important information on the topic. This thesis can be utilized in planning and running further research projects, possibly using a different method or a wider approach.

Key words: men, voluntary childlessness, conception of family, relationship, journey of life, values

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	6
	2.1. Arvot.....	6
	2.2. Muuttuvat arvot	6
	2.3. Perhekäsitys	7
	2.4. Parisuhde.....	8
	2.4.1 Parisuhteen merkitys	9
	2.5. Vapaaehtoinen lapsettomuus osana elämäkulkua	10
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ... 12	
	3.1. Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	12
	3.2. Tutkimuskysymykset	12
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN..... 13	
	4.1. Laadullinen tutkimusmenetelmä..... 13	
	4.2. Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä	15
	4.3. Aineiston keruu ja haastattelujen toteutus käytännössä..... 16	
	4.4. Aineiston käsittely ja analyysi..... 17	
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	19
	5.1. Perhekäsitys	19
	5.2. Lapsettomuuden motiivit	20
	5.3. Vaikutus parinvalintaan	22
	5.4. Ratkaisun lopullisuus	24
	5.5. Muita esille nousseita kysymyksiä..... 25	
6	POHDINTA	29
	6.1. Eettiset kysymykset ja luotettavuuden arviointi	29
	6.2. Tämän tutkimuksen arviointi	31
	6.3. Johtopäätökset..... 35	
	6.4. Jatkotutkimusaiheita..... 37	
	LÄHTEET	39
	LIITTEET	42
	Liite 1. Haastattelukysymykset..... 42	
	Liite 2. Sähköposti vapaaehtoisesti lapsettomat ry:n yhteyshenkilölle 43	
	Liite 3. Haastateltavahaku yhdistyksen Facebook-sivulla	44
	Liite 4. Haastattelusopimus	45
	Liite 5. Esimerkki ilmausten ryhmittelystä lopullisiksi teemoiksi	47

1 JOHDANTO

Tänä päivänä perheiden rakenteet ja sisällöt muuttuvat, samoin myös arvomaailma (Keurulainen 2014, 189). Muuttuva maailma mahdollistaa perinteisten perhekäsitysten murtamisen. Yhteiskunnassamme vapaaehtoinen lapsettomuus aiheena on erittäin ajankohtainen opinnäytetyön tekohetkellä. Päättäjät Suomessa pohtivat, miten saada syntyvyys nousemaan ja huoltosuhde turvattua. Vapaaehtoinen lapsettomuus on tästä huolimatta melko vieras käsite ja ilmiötä on tutkittu Suomessa suhteellisen vähän. Kumpaakin sukupuolta käsittelevissä kansainvälisissä tutkimuksissa esille nousevat kokemukset syrjinnästä sekä epätasa-arvosta lapsellisten ja vapaaehtoisesti lapsettomien välillä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esille erilainen näkökulma perheestä. Etimmme perusteluja sille, miksi on päädytty lapsettomaan elämään. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda vapaaehtoisesti lapsettomien ääntä kuuluviin ja lisätä keskustelua aiheesta. Rajasimme opinnäytetyön käsittelemään vapaaehtoisesti lapsettomia miehiä vähäisten julkituotujen kokemusten, sekä oman mielenkiinnostomme vuoksi.

Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Viva-viisaat valinnat- hankkeen kanssa. Hanke on Tampereen korkeakoulujen terveys- ja sosiaalipalveluiden vuosina 2015-2017 sekä 2018-2020 tuotettu tietopankki seksuaali- lisääntymisterveydestä. Hankkeen tarkoituksena on vahvistaa nuorten ja nuorten aikuisten, erityisesti miesten kykyä arvioida, suojella ja vahvistaa omaa seksuaali- ja lisääntymisterveyttään (Viva n.d.).

Tulevaisuudessa vapaaehtoisen lapsettomuuden uskotaan lisääntyvän teollisuusmaissa (Ervasti 2018). Opinnäytetyö lisää omaa tietouttamme aiheesta sekä tuottaa yleistä tietoa siitä, miten vapaaehtoinen lapsettomuus koetaan miesten keskuudessa. Koemme opinnäytetyön tukevan ammatillista näkemystämme ja kasvua kättilöinä vapaaehtoiseen lapsettomuuteen liittyen.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyön tärkeimmät käsitteet ovat vapaaehtoinen lapsettomuus ja arvot. Tarkoituksena on yhtäältä avata arvojen käsitettä ja toisaalta, miten arvot mahdollisesti vaikuttavat valintoihin elämässä. Lisäksi tärkeiksi käsitteiksi muodostuivat lapsettomuuteen olennaisesti liittyvät elämänkaari, perhe ja parisuhde, joita avaamme myös tässä luvussa. Luvun lopussa käsittelemme vapaaehtoista lapsettomuutta osana elämäntulkua.

2.1. Arvot

Arvot ovat yksilön valintoja ohjaavia periaatteita, joita käytetään silloin kun joudutaan valintatilanteeseen, jota ei pystykään ratkaisemaan aikaisemmin totuttuun tapaan. Arvot ovat tiedostettuja motiiveja, mutta kaikki motiivit eivät ole arvoja. Ne auttavat valinnoissa ja säätelevät yksilön käyttäytymistä. Arvokeskustelun tuloksena päätökset tehdään yksilön itselle tärkeisiin arvoihin nojautuen tai muiden näkemyksiin alistuen, eli tällöin vasten omia arvoja. Arvot ovat syvällä ihmisen mielessä olevia henkilökohtaisia uskomuksia, joiden juuret löytyvät siitä kulttuurista, jossa eletään (Puohiniemi 2002, 19-20.). Arvot ovat etiikan perusta, ja ne voidaan määritellä abstrakteiksi asioiksi ja käsityksiksi. Arvot näkyvät yksilön päätöksissä, toiminnassa ja periaatteissa (Sarvimäki & Stenbock-Hult 2009, 38-39.).

Helkaman (2015, 8-12) mukaan arvot liittyvät myös olennaisesti valintoihin ja arvoista keskusteltaessa on usein kyse hyvinkin latautuneesta aiheesta. On muistettava, että arvoja on erilaisia ja ne kaikki ovat ymmärrettäviä. Ihminen yksilönä voi hyvin, kun arvot ovat sopusoinnussa ympäristön kanssa.

2.2. Muuttuvat arvot

Yksilön arvot muuttuvat hitaasti, vaikkakin meillä on taipumus korostaa muutosta ja aliarvioida pysyvyyttä. Ulkopuolelta tulevat sysäykset, muun muassa alati

muuttuva ja kansainvälistyvä maailma, luovat muutospaineita arvoihimme. Kaksi tärkeää käsitettä, "asenteet" ja "ajankuva" tulee Puohiniemen (2002, 4-6) mukaan liittää arvoihin. Ajankuva tarkoittaa sitä, miten maailma meille näyttää tällä hetkellä; miten syömme, pukeudumme, mitä harrastamme ja mitä arkisessa katukuvassa näyttää. Asenteet muodostuvat taas siitä, mitä uusia asioita kohtaamme. Näitä voivat olla esimerkiksi uudet harrastukset tai muoti-ilmiöt. Asenteiden joukkoon mahtuu myös paljon pysyviä ja vakaita asenteita, vaikka kohtauksellammekin uusia asioita koko ajan. Ajankuvalla ja asenteilla on yhteys toisiinsa. Ajankuva muuttuu koko ajan, tahtoi yksilö sitä tai ei. Joudumme ottamaan kantaa ajankuvassa ilmeneviin tapahtumiin ja muodostamaan asenteita uusia asioita kohtaan. Kannanotot muodostetaan arvojen perusteella, eli arvoja ilmaistaan asenteiden kautta. Sitä myöden arvoissa heijastuu ihmisen suhde ympäröivään todellisuuteen eli ajankuvaan. Kun yksilö toimii arvojensa mukaisesti, kaikki tehdyt ratkaisut tuntuvat oikeilta silloinkin, kun erilaisen arvomaailman omaksuneen henkilön voi olla hankala niitä hyväksyä (Puohiniemi 2002, 6).

Suomalaisten minäkuva onkin muuttunut viime aikoina kohti yksilökeskeisempää suuntaa (Helkama 2015, 68.). Pohjanheimon (2005, 255) mukaan yksilöllisten arvojen vaikutus yhteiskunnassa on voimistumassa vähitellen. Suomalainen ajankuva näyttää myös varsin individualistiselta ja se voikin tuntua uhkaavalta ja pelottavalta sellaisesta henkilöstä, jonka arvoissa perinteiden kunnioitus on etusijalla. Toisaalta nopeasti muuttuva maailma voi taas näyttää mahtavalta ja kiinnostavalta sellaisesta, jonka arvoissa päällimmäisenä on avoin ja rohkea suhtautuminen uusiin asioihin (Puohiniemi 2002, 321-323.).

2.3. Perhekäsitys

Tilastokeskus (2017) määrittelee perheen käsitteen seuraavasti: "Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia." Vuonna 2016 Suomessa oli 1 476 000 perhettä. Perheiden keskip koko on ollut vuonna 1990 kolme henkilöä, kun taas vastaava luku vuonna 2016 oli 2,8. Voidaan siis huomata, että avioparien, joilla on yhteisiä lapsia, määrä on vähentynyt.

Määrällisesti nousussa on myös avopariperheet, joissa ei ole yhteisiä lapsia. (Tilastokeskus 2017)

Perhekäsityksellä tarkoitetaan kunakin aikana vallitsevaa yleistä käsitystä siitä, mikä perhe on ja mitkä perheen tehtävät ovat yhteisössä. Perhekäsitykset voidaan jakaa Jallinojan (1984, 16) mukaan familistisiin sekä individualistisiin käsityksiin perheen pysyvyyden ja yksilön oikeuksien tärkeyden perusteella.

Familistisen perhekäsityksen mukaan perhe ja sen hyvinvointi on tärkeintä ja yksilön odotetaan toimivan aina perheen edun mukaisesti, ennen yksilön omia tarpeita. Individualistiseen perhekäsitykseen kuuluu puolestaan yksilön ja perheen yksittäisten jäsenien edun ja oikeuksien korostaminen, jolloin perheen etu tulee yksilön omien toiveiden ja etujen jälkeen. Nykyajan yhteiskunnan perhekäsitys on melko individualistinen (Jallinoja 1984, 55-57).

Perhekäsitykset ovat muuttuneet yhteiskunnan muuttuessa: Esimerkkeinä tästä muun muassa Suomen siirtyminen maatalousyhteiskunnasta teolliseen yhteiskuntaan sekä vähitellen modernista yhteiskunnasta kohti jälkimodernia tietoyhteiskuntaa. 2000-luvun perhekäsitys eroaa merkittävästi 1800-luvun aikaisesta maatalousyhteiskunnan perhekäsityksestä (Vilen ym. 2013.). 2000-lukua voidaan ajatella globalisaation ja avoimuuden aikakautena. Suomen liittyessä Eurooppaan vuonna 1995, vaikuttivat perhe-elämäänkin uudet virtaukset. Aiempina vuosikymmeninä suomalainen perhe nähdään hyvin sukukeskeisenä yhteisönä. Tällöin lähiperheeseen luettiin kuuluvaksi ydinperheen lisäksi isovanhemmat, sedät ja tädit. Yhteisöllisyys on kadonnut hiljalleen suomalaisesta perhekäsityksestä. Sukuperheet alkoivat hävitä 1990-luvun jälkeen, jolloin perhe alkoi eriytyä muusta suvusta saaden tällöin itselleen enemmän toimintavapautta (Keurulainen 2014, 33-34.).

2.4. Parisuhde

Parisuhde on useimmiten yksi elämän merkittävimmistä ihmissuhteista. Parisuhteen merkittävyys nousee esiin sen erityislaatuisuudessa; ihminen vastaanottaa ja jakaa parisuhteen kaltaisessa intiimissä suhteessa asioita, kuten huolenpitoa ja läheisyyttä. Nämä poikkeavat laadultaan muissa suhteissa koetuista.

Yksilön itsetunnon kehittymisen ja identiteetin kannalta merkittäviä kokemuksia ovat turvallisessa suhteessa koettu huolenpito, fyysinen kosketus sekä seksuaalinen tyydytys (Kontula 2016, 13-14). Vuoden 2015 Perhebarometrin mukaan enemmistö suomalaisista tahtoisikin suhteeseen mieluiten uskollisen parisuhteen. Parisuhteen voidaan ajatella siis vaikuttavan merkittävästi kokemaamme onnellisuuteen ja tyytyväisyyteen elämässä.

Parisuhte voidaan kuvata prosessina, johon kuuluu erilaisia vaiheita; kiinnostuminen, rakastuminen, itsenäistyminen sekä rakkaus. Parisuhdeprosessi alkaa kiinnostumisella toiseen ihmiseen. Kiinnostus syvenee rakastumiseksi ajan kuluessa. Tapailun kautta suhte kahden ihmisen välillä muuttuu seurusteluksi, jos osapuolet päättävät niin yhdessä. Seurusteluvaiheessa elämässä tapahtuu uusia ainutlaatuisia asioita ja aloitetaan suunnittelemaan yhteistä tulevaisuutta (Luukkala 2015, 56).

2.4.1 Parisuhteen merkitys

Yhteiskunnassamme parisuhteen merkitys on korostunut. Parisuhteella on erityinen rooli vapaaehtoisesti lapsettomien elämäkulussa, jolloin kumppania ei etsitä lastenhankintamielessä. Lasten hankinnasta saatetaan kieltäytyä silloin, kun hyvän parisuhteen eheyden koetaan joutuvan uhatuksi. Vapaaehtoisesti lapsettomien henkilöiden parisuhteessa jää hyvin tilaa parisuhteeseen panostamiselle ja toisen huomioimiselle. Tutkimusten mukaan vapaaehtoisesti lapsettomille parisuhteessa on tärkeää ovat kumppanien välinen ystävyys, intiimiys sekä miten onnelliseksi kumppanit kokevat parisuhteen (Campbel 1985, 80-81). Lapset voidaan kokea esteenä edellä mainituille asioille. Vapaaehtoisesti lapsettomat ovatkin tyytyväisempiä parisuhteensa laatuun kuin parisuhteessa elävät vanhemmat (Somers 1993, 647-648).

Yksilö muodostaa kiintymyssuhteita koko elämän ajan ja aikuistuttua tärkeäksi ihmissuhteeksi muodostuu parisuhde (Heiskanen, Markova, Salmi & Vaaranen 2017, 48-49). Luukkalan (2015, 37) mukaan parisuhteen eteen ollaan valmiita tekemään töitä, jos se on keskeinen arvo. Yksilö kasvaa sitä vahvemmaksi, mitä tietoisemmaksi hän tulee omasta itsestään. Silloin yksilö kykenee puolustamaan

paremmin arvoja, jotka ovat hänelle tärkeitä. Hyvinvoiva parisuhde tukee itsetuntoa, lisää vastustuskykyä sekä edistää psyykkistä hyvinvointia ja terveyttä (Hämäläinen 2014, 90-93; Luukkala 2015, 19; Rotkirch 2014, 68-69).

2.5. Vapaaehtoinen lapsettomuus osana elämäntulkua

Lapsettomuus voidaan jakaa vapaaehtoiseen ja tahattomaan lapsettomuuteen. Tahattomasti lapsettomilla esiintyy lapsen saantiin liittyviä esteitä, esimerkiksi anatomisia tai terveydellisiä haasteita. Vapaaehtoisesti lapsettomat eivät koe tarvetta lapsen saamiseen eikä heillä ei yleensä ole siihen biologista syytä. Tahattomasti lapsettomuutta onkin Baudin, de la Croix:n ja Gobin (2012, 10-15) mukaan tutkittu paljon.

Elämäntulkku koostuu niistä ihmisen elämäntaaran tapahtumista ja valinnoista, jotka määrittävät hänen kehitystään, suuntautumistaan elämässä, ihmissuhteita, koulutustaan, työtään, harrastuksiaan, asumistaan, toimeentuloaan ja muita elämän kokonaisuuden kannalta merkittäviä asioita. Elämäntulkussa on erilaisia institutionaalisesti määrittyviä siirtymiä, joissa yksilö siirtyy yhden instituution vaikutuspiiristä toiseen (Hämäläinen 1999, 10). Nykyteoriassa otetaan huomioon yksilöllisten muutosten moninaisuus, kasvu- tai menetyksmuutosten keskinäinen vuorovaikutus, kehityksellisten tapahtumien vaikutukset ja kehityksen kulun historiallinen sidonnaisuus (Ruoppila 2014, 100).

Luvussa 2.2 toimme esiin, että elämme ajassa, jossa voidaan puhua arvojen muuttuneen kohti postmaterialistisia arvoja. Yksilöt haluavat painottaa itseilmaisuaan ja elämänlaatuaan. Syytä perheiden muodonmuutokseen voidaankin etsiä individualismin noususta sosiaalisessa ympäristössä. Yksilöt haluavat itse päättää omasta elämäntyylistään ja yksilöistä on tullut enemmän omien toiveidensa toteuttajia.

Euroopassa sekä Suomessa syntyvyys on laskenut tasaisesti vajaan kymmenen vuoden aikana eikä asiaan todennäköisesti ole tulossa muutosta. Miettinen (2015, 14-18) kuvaa suomalaisten lastenhankinnan muuttumista ääripäisyyksiin.

Entistä suurempi osa miehistä ja naisista jää lapsettomiksi mutta toisaalta useampia lapsia hankkivien osuus väestössä on hieman noussut.

Väestöliiton vuonna 2015 julkaiseman Perhebarometrin perusteella voidaan huomata, että lapsilukuihanteet suomalaisten keskuudessa ovat madaltuneet aiempaan verrattuna. Vapaaehtoista lapsettomuutta kannattavien sekä yksilapsisten perheiden osuus on Suomessa kasvanut. Väestöliiton tietojen mukaan lapsettoman elämän suunnitelleiden osuus on aiemmin ollut 2-4% luokkaa, mutta vuoden 2015 barometrin mukaan lähes 15% pitää ihanteenaan lapsetonta elämää. Vapaaehtoisesti lapsettomien osuus 2015 Perhebarometri-aineistossa on selvästi korkeampi kuin aikaisemmissa aineistoissa. Vastaajien ikä tai sukupuoli ei juurikaan ollut muuttunut vapaaehtoisesti lapsettomien vastaajien keskuudessa. Avioliitossa olevista 6 prosenttia ja avoliitossa olevista lähes 12 prosenttia suunnitteli elävänsä lapsetonta elämää. Lapsettomuutta ihannoivia oli enemmän sinkkujen, pääkaupunkiseudulla asuvien, korkeintaan perusasteen koulutuksen saaneiden, pienituloisten sekä työttömien keskuudessa (Miettinen 2015, 27-28).

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

3.1. Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa kuvaus suomalaisten miesten vapaaehtoisen lapsettomuuteen vaikuttavista tekijöistä ja tämän valinnan motiiveista. Lisäksi on tarkoitus nostaa esille, miten miehet kokevat vapaaehtoisen lapsettomuuden ja yhteiskunnan mahdollisesti luoman paineen perheen perustamiseen liittyen. Tavoitteena on yhtäältä tuottaa ja lisätä tietoa vapaaehtoisesta lapsettomuudesta miehen kokemana. Toisaalta tavoitteena on kasvattaa hyväksyntää lapsettomuuspäätöstä kohtaan ja aktivoida aiheeseen liittyvää keskustelua. Tällä hetkellä aihe vaikuttaa olevan vielä toistaiseksi tabu.

3.2. Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tehtävä on selvittää lapsettomuuspäätöstä edeltäviä ja taustoittavia tekijöitä ja tätä kautta ymmärtää päätöksen erilaisia motiiveja.

Kokoava tutkimuskysymys on:

Mitkä tekijät vaikuttavat miesten vapaaehtoiseen lapsettomuuteen?

Täydentävät tutkimuskysymykset ovat:

Onko mies kokenut painetta yhteiskunnan tai jonkin muun tahon osalta lapsettomuusratkaisuunsa liittyen?

Millainen merkitys vapaaehtoisella lapsettomuudella on ollut parisuhteessa tai sen muodostumisessa?

Näistä tutkimuskysymyksistä muotoutui haastattelun runko, joka esitetään liitteessä 1.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1. Laadullinen tutkimusmenetelmä

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on vakiintunut hoitotieteessä kuten muissakin ihmistieteissä erityisesti 1980-luvulta alkaen. Laadullisten menetelmien yleistymisen katsottiin 1980-luvulla eräänlaiseksi vastakohtaksi määrällisten menetelmien yksinomaiselle käytölle. Laadullinen tutkimus kattaa laajan kirjon erilaisia lähestymistapoja, mutta ne ovat monin tavoin myös päällekkäisiä. Laadullista tutkimusta on mahdollista myös toteuttaa monilla erilaisilla menetelmillä. Menetelmissä yhtenäisenä näkökulman piirteenä korostuu kohteen tausta, esiintymisympäristö, merkitys, tarkoitus, ilmaisu ja kieli (Koppa, Jyväskylän yliopisto, 2015).

Laadullinen tutkimus on saanut vaikutteensa antropologiasta ja sosiologiasta ja kehittynyt erityisesti näiden tieteenalojen metodologisten tarpeiden mukana. Lähtökohtana ovat olleet yhteiskunnallisten ongelmien havaitseminen ja tiedostaminen sekä tutkimusmetodien kehittäminen suhteessa tieteenfilosofian kehitykseen fenomenologisesta lähestymistavasta käsin (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 65–66).

Fenomenologinen tutkimusstrategia painottuu tarkastelemaan muiden ihmisten kokemusta ja ymmärryksen muodostumista heidän kokemustensa kautta. Strategian luonteeseen kuuluu pohdiskeleva ote. Fenomenologiassa subjektiivisuus ja henkilökohtaisten elämysten arviointi nähdään tärkeänä ja tutkittavien yksilölliset kokemukset ovat oleellisia. Suuntauksessa on keskeistä tutkijan avoin ote. Tällöin tutkimuskohdetta lähestytään ilman ennakko-oletuksia ja määräävää teoreettista viitekehystä. (Jyväskylän yliopisto, 2015). Eskola ja Suoranta (2014, 147) kuvailevat menetelmää hiukan toisesta näkökulmasta. Yksittäisen ilmiön syvällisestä havainnoinnista edetään tutkimusvaiheiden kautta tilanteeseen, jossa mahdollistuu ilmiön syvällisempien merkityksien ymmärtäminen. Näin yksityistapaus toimii esimerkkinä yleisestä ja tämä on tyypillistä juuri fenomenologisessa tulkinnassa.

Jyväskylän yliopiston (2015) laadulliseen tutkimukseen ohjaavat materiaalit kuvaavat tutkimuksen erilaisia toteutustapoja. Menetelmissä yhtenäisenä näkökulman piirteenä korostuu kohteen tausta, esiintymisympäristö, merkitys, tarkoitus, ilmaisu ja kieli. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään yleensä harkinnanvaraista otantaa. Tällöin tutkittavia yksiköitä ei valita kovin suurta määrää ja niitä tutkitaan perusteellisesti, jolloin tärkeää on aineiston laatu. Aineiston tulee kuitenkin olla kattava suhteessa siihen, millaista analyysia ja tulkintaa siitä aiotaan tehdä. Näin ollen aineiston koolla on tätä kautta silti myös merkitystä. Aineisto pyritään valitsemaan tarkoituksenmukaisesti ja teoreettisesti perustellen (Syrjäläinen, Eronen & Värrö 2007, 29-30).

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistosta ei tehdä päätelmiä yleistettävyyttä ajatellen. Ajatuksena on, että yksityisessä toistuu yleinen. Toisin sanoen tutkimalla yksityistä tapausta riittävän tarkasti, saadaan näkyviin ilmiön merkitykselliset asiat, jotka yleensä toistuvat tarkastellessa tutkittavaa ilmiötä yleisemmällä tasolla. Aineiston riittävyteen ja kylläisyyteen käytetään niihin viittaavaa saturatiota eli kylläntymisen käsitettä. Tutkija alkaa siis keräämään aineistoa tutkimustaan varten päättämättä kuitenkaan etukäteen, kuinka monta tapausta hän aikoo tutkia. Hän voi esimerkiksi aloittaa haastattelut ja jatkaa niitä niin kauan, kunnes samat vastaukset alkavat kertaantua. Tällöin tutkija on saavuttanut saturatiopisteen. (Eskola & Suoranta 2014, 62; Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2013, 182.)

Tuomen ja Sarajärven (2018, 87,98) mukaan laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan ilmiötä ja antamaan sille mielekäs teoreettinen tulkinta.

Työssä pyritäänkin ymmärtämään kohteen ominaisuuksia, merkityksiä ja laatua kokonaisvaltaisesti.

Eskola ja Suorannan (2014, 19 – 20) kuvailemana laadullisessa tutkimuksessa ei ole ennalta päätettyjä oletuksia tutkimuksen tuloksista. Toisaalta tulee kuitenkin muistaa, että havaintoihimme vaikuttavat aina aiemmat kokemuksemme. Laadullisessa analyysissä tutkijan tulisi kuitenkin kenties yllättyä ja ainakin oppia tutkimuksensa kuluessa. Siksi omat ennako-oletukset tulee tiedostaa ja ottaa huomioon tutkimuksen esioletuksina. Metodina laadullinen tutkimus oli tutkimusessamme luonteva ja perusteltu valinta, sillä painopisteenä on erityisesti syiden,

syvyyden ja ymmärryksen saavuttamisessa; "miksi"-kysymysten vastauksissa. Etukäteen emme ainakaan tiedostaneet omaavamme oletuksia tutkittavien ajatuksista tutkimuskysymykseemme liittyen.

4.2. Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Laadullisen tutkimuksen tavallisimmat aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin pohjautuva tieto. Kyselyn pohjimmainen tarkoitus on yksinkertainen. Ihmiseltä itseltään löytyy tieto, miksi hän toimii ja ajattelee tietyllä tavalla. Kun halutaan tietoa näistä asioista, on parasta kysyä häneltä itseltään. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 70-74).

Eskolan ja Suorannan (2014, 86) mukaan haastattelu on Suomessa yleisin tapa kerätä aineistoa laadulliseen tutkimukseen. Haastattelun tavoitteena on saada kiinni se, mitä haastateltavalla on mielessään. Haastattelu on tavallaan keskustelua, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta. Keskustelu myös etenee tutkijan johdattamana. Yksinkertaisesti haastattelu on siis dialogi haastattelijan (tutkijan) sekä haastateltavan välillä. Perinteisistä kysymys – vastaus -haastatteluista on nykyisin siirrytty yhä enemmän tyyppiltään keskustelunomaisiin haastatteluihin. (Eskola & Suoranta 2014, 86).

Haastattelun idea on hyvin järkevä ja yksinkertainen. Kun kerran tahdomme tietää ihmisestä jotain (kuten mitä hän ajattelee, tuntee, onko hänellä jotain motiiveja), miksemme kysyisi sitä häneltä itseltään? Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara lainaavat tekstissään toisen tutkijan (Robson 1995) ajatuksia: "Kun tutkitaan ihmisiä, miksi ei käytettäisi hyväksi sitä etua, että tutkittavat itse voivat kertoa itseään koskevia asioita?"

Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat periaatteessa kaikille samat, mutta vastaaja vastaa täysin omin sanoin. Teemahaastattelussa aihepiirit (teema-alueet) on etukäteen määriteltä, mutta strukturoidulle haastattelulle tyyppillinen kysymysten tarkka muoto ja järjestys kuitenkin puuttuvat ja niiden laajuus ja järjestys on tutkijan päätettävissä tilanteen mukaan. Eskola ja Suoranta (2014,

87-88) kuvaavat menetelmän suosiota suomilaisissa tutkimuksissa kahden pääsyyntä kautta. Ollessaan yhtäältä avoin haastattelutilanne, vastaaja pääsee kertomaan tilanteestaan ja ajatuksistaan vapaamuotoisesti. Tällöin materiaali edustaa vastaajan näkemyksiä suoraan ilman mahdollisia vääristymiä tai oletuksia. Toisaalta etukäteen mietityt teemat myös varmistavat tietyn tasalaatuisuuden, jolloin kaikkein haastateltavien kanssa on puhuttu samoista asioista. Teemat myös muodostavat kehyksen, joka ryhdyttää myös aineiston analyysiä. (Eskola & Suoranta 2014, 87-88.)

Valinta teemahaastattelun käyttöön - edellä kuvatuin perusteluin - tuntui tämän tutkimuksen tavoitteisiin liittyen perustellulta ja luontevalta.

4.3. Aineiston keruu ja haastattelujen toteutus käytännössä

Etsimme tietoa vapaaehtoisesti lapsettomien yhteisöistä ja toiminnasta. Löysimme Facebookista aktiivisesti toimivan sivuston, jota ylläpitää Vapaaehtoisesti lapsettomat ry. Otimme sähköpostitse yhteyttä sivuston ylläpitäjiin (liite 2), jonka jälkeen yhteyshenkilö julkaisi yhdistyksen Facebook-sivulla ilmoituksen tutkimuksestamme (liite 3). Julkaisusta kävi ilmi opiskelemamme ala, korkeakoulu, työn laatu, haastateltavien kriteerit, haastattelutapa, aikataulu sekä anonymiteetin säilyminen. Julkaisun kautta kiinnostuneet haastateltavat ottivat meihin yhteyttä sähköpostitse ja sovimme ajan haastattelulle joko kasvotusten tai Skypen välityksellä.

Haastateltavia ilmoittautui 7 kappaletta, mutta lopullinen haastateltujen määrä on 5 henkilöä. Miehet kertoivat sähköpostitse lyhyesti itsestään, mutta valitsimme haastateltavamme lopulta ilmoittautumisjärjestyksessä, sillä emme nähneet profiilitiedoilla (esimerkiksi ikä, siviilisääty, koulutus) merkitystä suhteessa tutkimustehtävään. Kaksi alun perin valitsemistamme miehistä jäi pois yhteydenpitohaastateltavien vuoksi. Korvaaviin haastateltaviin otimme yhteyden jälleen sähköpostien ilmoittautumisjärjestyksessä. Haastateltavat olivat pääasiassa työssäkäyviä ja iältään 37-54-vuotiaita. Haastateltavien suhteellisen helppo ja nopea rekrytointi jopa yllätti aihepiirin henkilökohtaisuuden ja arkaluontoisuuden vuoksi.

Haastattelut toteutettiin kasvotusten (2 kappaletta) sekä välimatkojen vuoksi Skype-ohjelman välityksellä (3 kappaletta). Kaikissa haastatteluissa yhtä lukuun ottamatta olivat läsnä molemmat tutkijat. Jokaisen haastattelun yhteydessä haastateltavat allekirjoittivat haastattelusopimuksen (liite 4). Sopimuksessa kerrottiin aineiston keruun ja käsittelyn perusasiat, kuten haastattelujen nauhoittaminen, ja tiedostojen turvallinen säilytys sekä hävittäminen. Haastattelusopimuksessa kuvattiin myös anonymiteetin turvaamiseen liittyvät toimenpiteet.

Haastattelumme toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Laadimme haastattelujen alustavat teemat ja kysymysrunгон pohjaten teoreettisen viitekehysemme käsitteisiin, mutta tämä ei enää ohjannut aineiston analyysiä (ks. luku 4.4.) ja tulosten raportointia (luku 5).

4.4. Aineiston käsittely ja analyysi

Viiden haastattelun litterointi kesti yhteensä 11,5 tuntia. Litterointi tapahtui tarkasti koko haastattelu ylös kirjaten. Vain sisällöltään täysin merkityksettömät äännähdykset (“ööö..”) tai täytesanat (“tota...niinku”) jätimme kirjaamatta. Litteroinnin yhteydessä aineisto anonymisoitiin ja jokaiselle haastateltavalle annettiin oma koodi: V1-V5. Haastatteluja luettiin useaan kertaan ja keskustelimme lukukertojen väleissä havainnoistamme sekä niiden perusteella alustavasti syntyvistä kategorioista yhdessä. Koska aineiston määrä ei ollut kovin suuri, emme tarvinneet aineiston ryhmittelyyn ja koodaukseen tätä tarkoitusta varten olevia ohjelmistoja. Ryhmittelyt ovat syntyneet manuaalisesti eri värejä ja muita korostusmenetelmiä käyttäen. Menetelmää voisi kutsua kansankielisesti lähinnä “leikkaa-liimaa” - metodiksi.

Aineiston analyysi on tehty induktiivisesti, eli aineistolähtöisesti. Tutkimustuloksia esiteltävät luvut on otsikoitu haastatteluaineiston analyysin perusteella löytyneistä teemoista. Aineistolähtöisessä analyysissä teoria rakentuu empiirisestä aineistosta käsin; alhaalta ylöspäin. Tästä syystä aineiston rajaus on analyysin mielekkyyden ja järkevyyden takia tärkeää. (Eskola & Suoranta 2014, 16–18.) Tutkimuksen aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä ja analyysin tarkoitus on luoda sanallinen, selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Haastattelujemme sisällön analyysi

on lähtökohtaisesti aineistolähtöinen, jota suunnitellusti tuki myös haastattelujen toteutustapa eli vapaa keskustelumaisuus. Vaikka siis tutkimuskysymykset ja niiden perusteella toteutettu keskustelurunko ohjasivat haastatteluja, syntyivät lopulliset teemat tulkinnoistamme keskustelujen pohjalta. Tutkimustuloksia esiteltävät luvut on otsikoitu haastatteluaineiston analyysin perusteella löytyneistä teemoista.

Tutkimuksen aineistosta tulee saada kuva tutkittavasta ilmiöstä ja analyysin tarkoituksena onkin luoda siitä selkeä, sanallinen kuva. Sisällönanalyysillä aineisto pyritään järjestämään tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta kuitenkaan sen sisältämää informaatiota. Analysoinnin tarkoituksena on Tuomen ja Sarajärven (2002, 110) kiteyttämänä tiedon arvon lisääminen muuttamalla hajanainen aineisto yhtenäiseksi ja loogiseksi informaatioksi. Aineiston analyysin tekninen vaihe alkaa alkuperäisilmaisujen pelkistämisestä, jolloin aineistosta tunnistetaan tutkimuksen kannalta kiinnostavat asiat. Näitä ilmaisevia lauseita (sitaatteja) pelkistetään yksittäisiksi ilmaisuiksi. Nämä ryhmitellään seuraavaksi samaa tarkoittavien ryhmiksi. Ilmaisut yhdistetään samaan kategoriaan, jolle annetaan kuvaava nimi. Kategorioiden muodostaminen on tutkijoiden (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 103-104) alleviivaamana analyysin kriittisin vaihe. Tutkimuskysymysten näkökulmasta oleellisin pyritään nostamaan esiin aineistosta. Kuvatulla tavalla muodostetut "merkityskokonaisuudet" (kategoriat) voidaan löytää intuitiivisesti riittävällä aineistoon perehtymisellä, sisäisen yhteenkuuluvuuden ja samankaltaisuuden perusteella.

Tutkimustuloksia esiteltävät luvut on otsikoitu haastatteluaineiston analyysin perusteella löytyneistä kategorioista eli teemoista. Lopullisten teemojen syntyprosessia ja aineiston analyysiä on kuvattu liitteessä 5.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Haastatteluista saavamme aineisto oli sisällöltään rikasta. Aineiston analyysin pohjalta teemoiksi muodostuivat tutkittavien arvomaailmaa taustoittava perhekäsitys sekä ehkäpä kaikkein keskeisimpänä arvomaailmaa syventävät lapsettomuusvalinnan motiivit. Myös vaikutus parinvalintaan nousi keskustelujen perusteella yhdeksi keskeiseksi teemaksi. Tulokset kertovat niin ikään valinnan lopullisesta luonteesta.

Muita esille nousseita, mutta tutkimusfokuksen hiukan ohittavia tai sisällöltään ohuiksi jääviä teemoja on esitelty kappaleessa 5.5. Nämä liittyivät esimerkiksi koettuun heikkoon itsemääräämisoikeuteen sterilisaatiopäätöksessä tai yhteiskunnan tai omien sukulaisten ja tuttavien mahdollisiin asenteisiin ja paineisiin lapsettomuuteen johtaviin päätöksiin liittyen.

5.1. Perhekäsitys

Haastateltavat miehet määrittelivät perhekäsityksen kahden, ja jopa yhden ihmisen ”yksiköiksi”. He sivusivat vastauksissaan kuitenkin sitä, että perhekäsitys on henkilökohtainen mielipide, eikä yhtä oikeaa vastausta käsitteen määrittämiselle ole. Yhdenkään haastateltavan miehen perhekäsitykseen eivät lapset siis kuuluneet. Eräs haastateltavista mainitsee, etteivät lapset ole kuuluneet perhekäsitykseen lähinnä aikuisiällä. Näin jälkikäteen onkin mahdotonta sanoa, miten miesten käsitys perheen määritelmästä on mahdollisesti muuttunut vuosien kuluessa.

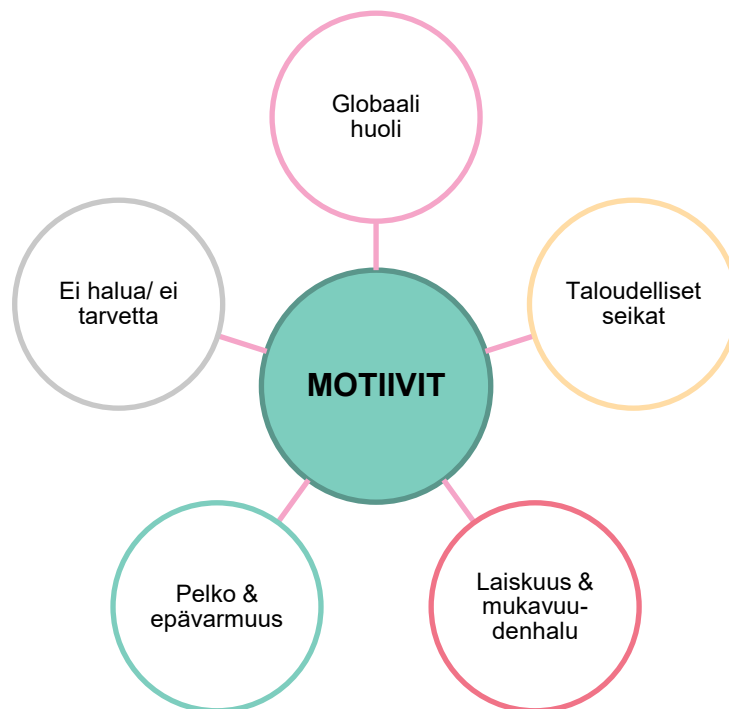
”no henkilökohtaseen perhekäsitykseen ne ei oikeestaan oo aikuisiällä kuulunu, että tota toki ymmärrän niitä joilla ne perhekäsitykseen kuuluu.” (V3)

Aiemmin kappaleessa 2.3. avattu muuttuva perhekäsitys sopii pääsääntöisesti haastateltujen miesten näkemyksiin. Yksi miehistä koki kuitenkin perheen määritelmän sopivan myös yhden aikuisen talouteen, mikäli kyseinen ihminen on sinut

tilanteensa ja itsensä kanssa. Sama haastateltava kokikin traditionaalisen ydinperhekäsityksen vanhempineen ja lapsineen vanhoilliseksi. Kaikkien haastateltujen perhekäsitys eroaa siis merkittävästi traditionaalisesta, yleisesti vallitsevastaakin, perhekäsityksestä.

”mun mielest perhe voi olla kaks aikuista ihmistä ja periaattees ykski ihminen jos niinku kokee että pärjää itensä kanssa ja näin ni mikäs siinä.” (V5)

5.2. Lapsettomuuden motiivit

KUVIO 1. Lapsettomuuden motiivit

Ilmausten ryhmittely ja kategoriamuutos on luokiteltu liitteessä 5. Miesten motiivit ja perusteet olla lapseton voitiin jakaa vastausten perusteella viiteen luokkaan. Kuten ennalta saattoi odottaa, osa miehistä antoi vastaukseensa syväluotaavampia perusteita kuin toiset. Kuviossa 1 esitetyt motiivit jakaantuvat eri vastaajien välille ja ovat osittain päällekkäisiä. Motiivien ryhmittely viiteen on siis vain sattumalta sama, kuin haastateltujen miesten määrä.

Kaksi vastaajista kertoi sairastavansa perinnöllistä sairautta, jonka ei halua siirtyvän eteenpäin sukupolvelta toiselle. Päätökset lapsettomasta elämästä eivät kuitenkaan perustu vain sairaudelle, vaan vastaajat sivuavat myös globaaleja syitä. Molemmat haastateltavista tuovat esiin huolen maailman liikakansoituksesta. He myös lisäävät, että maailmalla liikakansoitus on todellinen ongelma, vaikka Suomessa syntyvyys on laskussa, Myös maapallon rajalliset resurssit ruoan, veden ja viljelymaan suhteen huolestuttavat toista haastateltavista. Hän näkee mahdollisena ajatuksen biologisesta lapsesta tietäessään maapallon tilanteen.

Yhdellä miehistä päätökseen vaikutti oma lapsuus ja nuoruus: hän kertoi lapsuutensa ja nuoruutensa kuuluneen epävakauden ja turvattomuuden tunteita. Haastateltava kertoo ajatelleensa lapsuuttaan ja nuoruuttaan paljon sekä käsitelleensä siihen liittyneitä haasteita. Asioiden käsittelystä huolimatta haastateltu mietti mahdollisuutta sille, että lapsuudessa ja nuoruudessa koetut negatiiviset tunteet ja kokemukset saattaisivat kuitenkin siirtyä myös omalle lapselle esimerkiksi malliksi ehkä muodostuneiden kasvatustietojen kautta. Hän myös kertoo, että tuntee lasten kanssa olonsa epämukavaksi ja eikä lasten kanssa oleminen tunnu luontevalta.

”mun lapsuudenkaveri on aina ihan innoissaan ku sai jonkun vauvan syliin ja näin ja niin mä oon aina vaan silleen ”hmm ottakaa tää mult äkkii pois, mä en tiiä mitä tällä pitää tehdä”. Et lähinnä on just pelottanu ja on ollu epämukava olla.” (V5)

Viidestä miehestä yhdellä syyt vapaaehtoiseen lapsettomuuteen olivat selkeästi muita individualistisempia/hedonistisempia ja enemmän taloudellisiin syihin perustuvia:

”jotkut aattelee että joo muksuja, tai et ne menee siinä sivussa niinku varmasti käytännössä niinku meneeki mutta itte aatteli sillei että ei saatana että siin on hirveesti työtä ja kasvatusta ja menee vuosia että niistä pääsee eroon ja fyrkkaa palaa ja semmosta... Se vastuun pakoilu niin ni se oli ehkä se päällimmäinen syy.” (V2)

Haastatteluista ei käynyt ilmi haastateltavien taloustilanne, eikä raha-asioista keskusteltu edellä kuvattua vastausta lukuun ottamatta.

Muut vastaajista toivoivat tulevaisuudeltaan lähinnä rauhallisuutta ja mukavuutta. Eräs haastatelluista kertoo viihtyvänsä puolisonsa kanssa melko hyvin esimerkiksi lasten syntymäpäivillä muutaman tunnin verran, mutta kotiin päästessään huokaa helpotuksesta. Myös vastuunkanto ja erään haastatellun omien sanojen mukaan ”luontainen laiskuus” nousivat esiin.

Kaksi vastaajista mainitsi, etteivät he koe tarvetta lapsille. Haastatteluiden yhteydessä lasten tarvitsemisesta ei keskusteltu näiden kommenttien lisäksi enempää, ja olisikin mielenkiintoista tietää mitä miehet tarkoittavat lasten tarpeellisuudella. Kolme viidestä vastaajasta ottivat puheeksi myös hoivavietin puutteen.

”multa ilmeisesti puuttuu hoivavietti ja sitten ajatus siitä että joutus jatkuvasti katt... vahtimaan lapsia ja hoitamaan niitä ja ois jatkuva meteli kotona ni se tuntuu ihan hirveältä.” (V1)

Mediassa puhutaan ajoittain paljon hoivavietistä ja biologisesta kellosta. Tutkittua tietoa näistä piirteistä ei ole tai sitä on tutkittu hyvin vähän, mutta haastattemamme miehet ovat kuitenkin omanneet nämä asiat yksiksi ihmisen peruluonteenpiirteistä. Hoivavietin puutteen voi siis varmasti ynnätä yhdeksi monista syistä, jotka vaikuttavat negatiivisesti miesten kiinnostukseen lapsiperhearjen pyörittämisestä.

5.3. Vaikutus parinvalintaan

Kunkin haastatellun vastauksista kävi ilmi, että päätös vapaaehtoisesta lapsettomuudesta on jokaisella ollut merkittävä tekijä parin valinnassa. Kukaan haastatelluista ei tuo ilmi jo aiemmin muodostuneen parisuhteen päättyneen siksi, että toinen osapuolista olisikin halunnut lapsia. Haastatellut kuvasivat valintansa olla lapseton tulleen puheeksi jo heti ensimmäisillä tapaamiskerroilla. Mikäli käsitykset lapsista poikkesivat, tapailua ei jatkettu enää tulevaisuudessa. Väestöliiton

vuonna 2016 tekemässä tutkimuksessa käy ilmi, että 30% parisuhteessa elävistä ei ollut varmoja puolison kannasta lapsiin liittyen tai arveli puolison haluavankin lapsia. Opinnäytetyötämme varten haastatelluilla miehillä epäselvyyttä puolison kannasta ei ollut.

”käytännössä niin se että ketä siinä onkaa tapaillu niin se ei oo voinu edetä niinku kovin syvälliseks koska just ku mul ei oo mitää intressiä olla lasten kanssa tekemisissä...” (V5)

”vaikutti muodostumiseen. Ei me oltais sillain varmaan ihastuttu toisiimme jos ei kummallakin olis ollu samat ajatukset lapsista.” (V1)

Yksi haastatelluista kertoi myös tarkoituksella hakeutuvansa ihmisten seuraan, joiden tiesi olevan lapsettomia. Luultavasti haastateltu etsii näissä tilanteissa samassa asemassa olevia ihmisiä ja ehkä vertaistukeakin päätökselleen. Olisikin mielenkiintoista tietää, kokevatko miehet kaipaavansa vertaisiaan ja toivovansa päästä keskustelemaan vapaaehtoiseen lapsettomuuteen liittyvistä teemoista toisten samassa asemassa olevien ihmisten kanssa. Haastateltavan vastauksesta ei kuitenkaan käy ilmi, millaisissa tilanteissa tällainen hakeutuminen tapahtui ja miksi. Sama haastateltava lisää myös, ettei toisaalta ole kokenut lapsiperheen arkea eläviltä tuttaviltaan tai ystäviltään koskaan painostusta lasten hankkimisen suhteen tai jäävänsä ulkopuolelle lapsiperhearkea pyörittävien ystäviensä elämästä.

Mielenkiintoista olisi myös tietää, vaikuttaako valinta lapsettomuudesta parinvalintaan myös silloin, jos treffikumppanilla olisikin lapsi esimerkiksi edellisestä liitosta. Vain yksi haastatteluumme vastanneista sanoi suoraa, ettei pidä lapsista. Muut vastaajista eivät tätä tuo esille ainakaan avoimesti. Entä olisivatko tapailukumppanin aikuiset lapset este mahdolliselle parisuhteelle? Onko miehille siis tärkeää se, ettei partneri halua lapsia nyt tai tulevaisuudessa, vai vaikuttaako parinvalintaan myös toisen menneisyys. Tämä tieto jää nyt auki näissä tuloksissa.

5.4. Ratkaisun lopullisuus

Kolme haastatelluista miehistä toi lähes heti haastattelun alussa ilmi, että heille on tehty vasektomia. Terveyskirjaston (2019) mukaan vuonna 2018 kaikista steriloinneista 63,2% tehtiin miehille. Se on suurin osuus koskaan sitten vuoden 1950, jolloin sterilointeja alettiin tilastoida. Lääkärikeskus Aavan mukaan noin 95%:lle miehistä sterilisaation purku on teknisesti mahdollista, mutta hedelmällisyyden palautumista ennalleen on kuitenkin mahdotonta taata. Kuusi prosenttia sterilisaation läpikäyneistä miehistä toivoo sterilisaation purkua. Tätä opinnäytetyötä varten haastatelluista vasektomian läpikäyneistä miehistä yksikään ei tuo esille katuvansa päätöstään. Vasektomian tehneistä miehistä vain yksi kertoo punninneensa päätöstään jälkikäteen, vaikka tehdystä vasektomiasta on jo yli 20 vuotta aikaa. Hän myös kertoo harkinneensa asiaa tarkasti sekä itsekseen että toimenpiteen suorittaneen lääkärin kanssa sekä on koko prosessin ajan ollut tietoinen sterilisaation purun haastavuudesta ja sen vaikutuksista hedelmällisyyteen. Hän ei silti pitänyt mahdottomana kuviteltua tilannetta, jossa hoitaisi lasta tilanteen niin vaatiessa. Kaksi muuta steriloitua miestä vastaavat katumusta karvoittavaan kysymykseen vasektomiaan viitaten: kun vasektomia on tehty, ei katuminen ole ollut edes vaihtoehto.

”Kyllä niinku jälkeinpäinkin sitten monesti ulosmittaa sitä että hei onko mieli muuttunu mut ei oo koskaan kyl muuttunu.” (V2)

Lapsettomuuden motiiveja olemme avanneet tarkemmin aiemmassa luvussa, mutta yksi globaalein syin lapsettoman elämän valinneista miehistä kertoo, että mikäli mieli lapsettomuuden suhteen muuttuisikin, olisi ensisijainen vaihtoehto adoptoida lapsi ulkomailta. Hän lisää, että lapsen hankinnan vastainen asenne on kuitenkin ennallaan, eikä koe mielipiteensä enää muuttuvan.

”jos mulla tulee ihan dramaattinen muutos siihen et mä haluan ottaa toisen ihmisen vastuulleni ... ni siel on aika paljon kurjissa oloissa adoptoitavia lapsia et se on sit käytännössä siinä mitä lähen hakemaan ... ei mulla oo mitää tarvetta niinku biologiselle lapselle enkä usko että se mieli muuttuu sen suhteen niinku mitenkää.” (V5)

Kaksi sterilioimatonta miestä yhtyvät mielipiteissään vasektomian läpikäyneisiin miehiin; mielipide tuskin tulee muuttumaan. Yksi vastaajista kertoo miettineensä, onko koskaan katunut päätöstään mutta päätyi lopulta tulokseen, ettei ole päiväkään katunut. Eräs vastaajista toteaa, ettei usko mielipiteensä enää muuttuvan ja kokee ajatuksensa lapsettomuudesta olevan hyvin vahva.

5.5. Muita esille nousseita kysymyksiä

Kuten aiemmin mainittu, kolme haastatelluista miehistä ovat läpikäyneet vasektomian. Kukin heistä nosti esiin **itsemääräämisoikeuden rajoittamisen** lisääntymiskykyyn liittyen. Suomen laissa vasektomiaan liittyviä asioita ohjaa sterilisointilaki. (Finlex 2020) Keskeistä on, että lapsettoman miehen tulee olla täyttänyt kolmekymmentä vuotta tai hänellä täytyy olla terveydellinen syy, jotta sterilisaatio on lain mukaan mahdollista suorittaa. Yksi miehistä kokee lain vanhan aikaiseksi ja poliitikkojen ihmeteltävästi vaikennevan asiasta. Toinen vastaajista kokee sterilisaatioprosessin olleen myös pitkä ja monimutkainen jonotusaikoinen ja haastatteluineen. Hän lisää haastattelun suorittaneen lääkärin myös kyseenalaistaneen päätöksen lapsettomasta elämästä ja pyytänyt myös haastatellun puolisoa saapumaan vastaanotolle keskustelemaan päätöksestä.

Yksi haastattelukysymyksistä liittyi miesten kokemaan **ulkopuoliseen paineeseen** esimerkiksi omilta vanhemmiltaan, ystäviltaan tai muulta taholta lapsien hankkimiseen liittyen. Kukaan haastatelluista ei ollut kokenut painostusta oikeastaan miltään taholta. Isovanhempien oli ollut vaikeampaa käsittää miesten päätöstä; yksi miehistä kertoo puolisonsa isoäidin soittaneen ja kehottaneen vielä miettimään asiaa. Haastateltavien omat vanhemmat ovat suhtautuneet päätökseen tynesti. Joitakin uteliaita kysymyksiä suvun jatkamiselle haastatellut kertoivat saaneensa, ei mitään sen enempää. Ystävilta ohjaamista asian suhteen ei myöskään ollut ilmennyt. Jokaisella haastatelluista on paljon lapsiperhearkea pyörittäviä ystäviä, ja lapset kuuluvat lähes päivittäin keskustelunaiheisiin. Vaikka kullakin haastatellulla oli lapsiperhearkea eläviä ystäviä, eivät he ole kokeneet jääneensä ulkopuoliseksi lapsettomuuspäätöksestään huolimatta. Yksi vastaajista korostaa kuitenkin naurahtaen tilannetajun kehittyneen perhearkea sivusta seuranneena:

*”et sit jos siel on niinku talo täynnä känkkäränkkää ni on vähä sillee
mmm joo heheh, ehkä mä meen käymää toisena päivänä” (V5)*

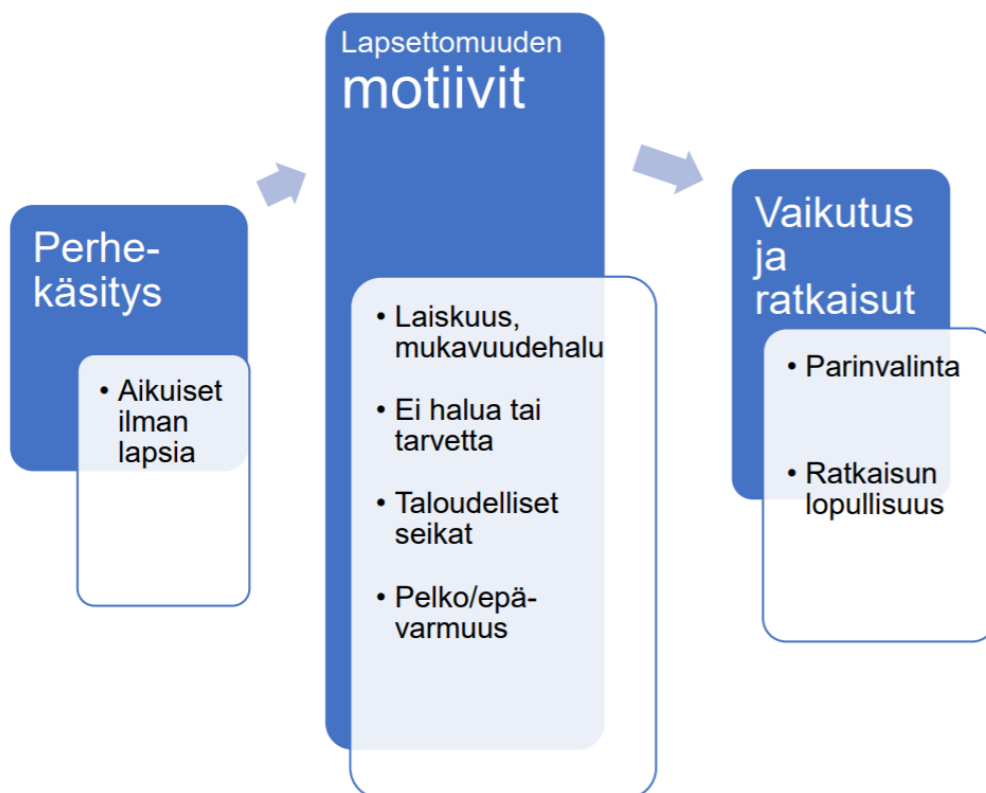
Yhteiskunnallista painetta haastatellut eivät suoranaisesti olleet kokeneet, mutta eräs haastatelluista kuvasi yhteiskunnan asettaneen muotin, johon jokaisen tulisi asettua.

*”iteki menin sinne jokskuks kaksneloseks asti semmoses putkessa
et näinhän se tulee olemaan että jossain kohtaa ne lapset ja sit...”
(V4)*

Toinen haastatelluista ajatteli aiemmin pysyvänsä poikamiehenä, mikäli naimisiinmeno tarkoittaa sitä, että on hankittava lapsia.

Haastatteluissa kartoitettiin myös miesten mielipidettä siittiöiden luovutukseen. Neljä viidestä haastatellusta suhtautuu ajatukseen melko neutraalisti mutta kuitenkin kieltäytyen. Yksi haastatelluista kokee ajatuksen puolestaan järkyttävänä. Ajatus siitä, että jossain olisi hänen perintötekijöitään kantava ihminen, tuntuu mahdottomalta. Toinen haastateltavista käsittelee asiaa evolutiivisesta näkökulmasta: jos ihmiset eivät voi saada lasta luonnollisella tavalla, miksi heidän sitten täytyisi saada se keinohedelmöityksen keinoin. Hän kuitenkin lisää ajattelutapansa olevan karu ja ymmärtävänsä siihen liittyvät ristiriidat. Tämänkin kysymyksen ja sen vastausten yhteydessä nousee sama ajatus kuin parinvalintaa koskevissa kysymyksissä: onko päätös lapsettomuudesta ehdoton myös solutasolla?

5.6. Tulosten yhteenveto

KUVIO 2. Tutkimustulosten kiteytys.

Tutkimustuloksia on kuvailtu tarkemmin teemoittain edeltävissä kappaleissa. Kiteyttäen tulokset voidaan kuvata prosessina tai eräänlaisena toisiinsa liittyvinä seurannaistekijöinä.

Vastaajien perhekäsitys on kaikilla yhteneväinen käsittäen sisältäen aikuisten talouden ilman lapsia. Tämä perhekäsitys taustoittaa myös vapaaehtoisen lapsettomuuden motiiveja, jotka kilpistyvät neljän pääsyyn ympärille. Selittävinä tekijänä päätökselle on mukavuudenhalu ja "laiskuus", haluttomuus ja kiinnostumattomuus lapsia kohtaan, taloudelliset perusteet tai pelko/epävarmuus lapsia tai kasvatustehtävää kohtaan.

Haastatellun oma lapsettomuuden valinta vaikutti puolestaan parisuhteeseen; parin valintaan ja näin myös luontevaan yhteiseen päätökseen. Kaikki haastatellut pitivät valintaansa lopullisena – mahdollisesta vasektomiasta riippumatta.

6 POHDINTA

Tässä luvussa kuvaamme ensin laadullisen tutkimuksen arviointiin liittyviä menetelmiä ja kuvaamme niin eettisten kysymysten kuin erityisesti tutkimuksen luotettavuuteen liittyvän arvioinnin vaihtoehtoisia tapoja ja käytänteitä. Aihetta käsitellään yleisellä tasolla kappaleessa 6.1. Kappaleessa 6.2. kokoamme yhteen omaa tutkimusprosessiamme ja refleктоimme tekemistämme sen aikana. Käymme myös läpi tutkimuksemme eettisen perustan ja arvioimme tutkimuksemme luotettavuuden.

Tutkimuksemme tuloksia on tärkeää vertailla muihin aihepiiriä sivuaviin kansainvälisiin ja kotimaisiin tutkimuksiin ja kiteyttää näistä löytyviä yhteneväisyyksiä, eroja tai oivalluksia. Tätä pohdintaa teemme kappaleessa 6.3. Tutkimuksemme pohjalta nousi myös joukko mahdollisia ja toivottaviakin jatkotutkimusaiheita, joita kuvaamme luvussa 6.4.

6.1. Eettiset kysymykset ja luotettavuuden arviointi

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu keskeisesti se, että tutkijat ovat olleet tutkimuksen jokaisessa vaiheessa huolellisia ja rehellisiä. Tähän kuuluu tiiviisti se, että tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmät ovat tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia, eettisesti hyväksi havaittuja ja kestävät avoimen tarkastelun. (Kuula 2006, 34–35.)

Laadullisen tutkimuksen pääasiallisena arvioinnin kriteerinä voidaan Eskolan ja Suorannan (2014, 211-213) kuvaamana pitää luotettavuutta. Pääasiallinen luotettavuuden kriteeri on tutkija(t) itse ja siksi arviointi koskee koko tutkimusprosessia. Luotettavuuteen liittyvä terminologia voidaan jakaa *uskottavuuteen* (vastaavatko tutkijan käsitteellistykset ja tulkinnat tutkittavien käsityksiä), *varmuuteen* (ennustamattomien tekijöiden tai muuttujien huomiointi) sekä *vahvistuvuuteen* (tulkintojen vahvistuminen toisten tutkimusten kautta). Kirjoittajat (Eskola ja Suo-

ranta 2014, 213) kiteyttävät arvioinnin perustaksi tutkimuksen väitteiden perusteltavuuden ja totuudenmukaisuuden. Luotettavuus voidaan toisaalta arvioida eri näkökulmista, joita avataan seuraavassa kappaleessa.

Eskola ja Suoranta (2014, 213-226) esitelevät luotettavuuden arviointiin neljä eri näkökulmaa, joista *relativistisessa näkemyksessä* arvioinnin perustana on tutkimusraportti tekstinä, jonka nähdään omanlaisen todellisuutensa tuottajana ja merkityksen ja yhteiskunnallisen keskustelun mahdollisena herättelijänä. Se on erottamaton osa tutkimusta. Analyysiteksti voi esimerkiksi löytää uusien ongelmien jäljille tai olla niin sanoen hedelmällinen eli uutta tietoa tai näkökulmia tuottava. Toimintatutkimuksiin soveltuu usein hyvin *yhteistoiminnallinen* näkökulma, jossa toiminnan kehittäminen muodostuu luotettavuuden arviointimenetelmiksi. Toisaalta arvioinnin näkökulma voi luonnollisesti olla myös lukijan, jolloin Eskola ja Suoranta (2014, 226) tyypittävät arvioinnin tutkimuskritiikiksi. Tällöin arviointinäkemys voi olla realistinen (tutkimuskohde sisältöineen aukeaa lukijalle sellaisenaan), metodinen (tutkimusmenetelmien oikeaoppisen käytön arviointi), konstruktivistinen (paradigmakeskeisyys) ja instrumentaalinen (tutkimuksen käytännöllinen arvo).

Realistinen luotettavuusnäkemys on perspektiiveistä traditionaalisin ja varmasti eniten käytetty: kuinka pätevästi teksti kuvaa tutkittua kohdetta ja ovatko tehdyt päätelmät oikeita. Tässä näkemyksessä käytetään Eskolan ja Suorannan (2014, 214-215) avaamana perinteistä *validiteetin* käsitettä. Sisäisellä validiteetilla (pätevyys) tarkoitetaan teoreettisten ja käsitteellisten määrittelyjen harmoniaa ja keskinäistä logiikkaa. Ulkoinen validiteetti käsittää tehtyjen johtopäätösten, tulkintojen ja aineiston välisen suhteen pätevyyttä. Saarinen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) kuvaavat validiuden lyhyesti sanottuna pätevyudeksi; onko tutkimus perusteellisesti tehty, ovatko saadut tulokset ja tehdyt päätelmät "oikeita", toisin sanoen uskottavia ja vakuuttavia. *Reliabiliteetti* on toinen realistisen luotettavuusnäkemysten sanastoon Eskola ja Suorannan (2014, 214-217) mukaan. Aineiston tulkinta on reliaabeli silloin, kun se ei sisällä ristiriitaisuuksia. Ilmiö voi olla todennettavissa yhdenmukaisesti eri tavoin tai useammalla havainnointikerralla. On myös mahdollista käyttää useampaa havainnoitsijaa. Edelleen voidaan arvioida aineiston edustavuutta, merkittävyyttä ja kattavuutta suhteessa tutkimuksen ta-

voitteisiin. Myös analyysin arvioitavuus (kuvauksen selkeys, läpinäkyvyys) on reliabiliteetin kannalta merkittävä asia. Kauppinen ja Puusniekka (2006) huomauttavat, että perinteisten käsitteiden (validiteetti, reliabiliteetti) käyttämisen mahdollisuuksista nimenomaan laadullisen tutkimuksen yhteydessä on ristiriitaisia näkemyksiä. Tästä huolimatta luotettavuuden parantamisen keinoista ollaan suurimmaksi osaksi melko yksimielisiä. Esimerkiksi tekstien analysoimisessa on hyvä pyrkiä tekemään perusteltuja ja aukikirjoitettuja kategorisointeja ja koodauksia, ja haastatteluissa esitestaus ja/tai harjoittelu lisäävät yleensä luotettavuutta.

Eräs tutkimuksen luotettavuutta (reliabiliteetti ja validius) nostava tapa on triangulaation käyttö. Triangulaatiolla tarkoitetaan Eskolan ja Suorannan (2014, 69) mukaan erilaisten aineistojen, teorioiden ja/tai menetelmien käyttöä samassa tutkimuksessa. Samaa kohdetta voi lisäksi tutkia useampi tutkija, jolloin käytetään *tutkijatriangulaation* käsitettä. Tällöin sama ilmiötä tutkiessaan tutkijan neuvottelevat keskenään havainnoistaan ja ratkaisuisistaan. Heidän tulee myös olla lopulta yksimielisiä tulkinnoistaan ja raportoinnistaan. Useampi tutkija usein monipuolistaa tutkimusta ja tuo mukaan laajempia näkökulmia. (Eskola & Suoranta 2014, 70.)

6.2. Tämän tutkimuksen arviointi

Aloittaessamme opinnäytetyön teon perehdyimme Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistukseen ”Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen laukkausepäilyjen käsittely”. Ohjeistuksen mukaan tutkimusta voidaan pitää eettisesti hyväksyttävänä ja luotettavana sekä vastauksia uskottavana, kun tutkimus on tehty hyvän tieteellisen käytännön ohjeiden perusteella. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Kävimme läpi myös Arene ry:n eettiset suositukset. Suosituksiin sisältyy eettisesti ja hyvän tieteellisen käytännön mukainen opinnäytetyö ja sen prosessi. Tutkimusten tulosten esittämisessä, taltioinnissa sekä arvioinnissa tulee noudattaa huolellisuutta, rehellisyyttä sekä tarkkuutta. Tällöin tutkimus on hyvän tieteellisen käytännön mukaista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

Opinnäytetyön luotettavuuteen vaikuttavat monet asiat. On tärkeää miettiä, onko tutkimuksen aihe muutenkin tärkeä kuin vain tekijöiden itsensä vuoksi. Kun

työ kohdistetaan ihmisiin, on muistettava tekijän moraalinen vastuu. Tutkimuksessa mukana oleville on kerrottava, miten ja mihin kerätty aineisto käytetään sekä miten aineisto säilytetään ja hävitetään. Opinnäytetyön eettisyyden turvaamiseksi on opinnäytetyöhön haastateltavilta henkilöiltä pyydettävä lupa haastatteluun ja materiaalin käyttöön. Tekijöiden tulee antaa lupaus siitä, että kerätty aineisto raportoidaan opinnäytetyössä anonymisti. Anonymiteetti tarkoittaa, että henkilöä ei tunnusteta teoksesta mitenkään ja raportointi toteutetaan ilman yksilöitäviä tietoja (Walford, 2010.).

Opinnäytetyön luotettavuus otettiin huomioon haastateltavien valinnassa. Heidät valittiin niin, ettei heistä tullut tekijöiden tietoon kuin nimi, ikä ja sähköposti. Haastatteluista saatu materiaali säilytettiin asianmukaisesti ja vain opinnäytetyöntekijöillä oli pääsy materiaaleihin. Tätä korostettiin myös haastateltaville. Jokaisen haastattelun yhteydessä haastateltavat lukivat ja allekirjoittivat haastattelusopimuksen (liite 4). Mikäli haastattelu suoritettiin etäyhteyksien kautta, postitettiin tai skannattiin tutkimussopimus haastateltaville. Tutkijoille jääneet sopimukset tullaan hävittämään työelämäyhteistyökumppanin hyväksytyä tutkimuksen ja täten tutkimuksen valmistuttua lopulliseen muotoonsa. Haastatelluille miehille sopimukset kuitenkin jäävät, ja he saavat tahoillaan päättää niiden mahdollisesta henkilökohtaisesta arkistoinnista.

Tuomen ja Sarajärven (2009, 95-99) mukaan tutkijoiden on hyvä tietää tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon, joten heillä tulee olla kokemusta aihepiiristä. Opintomme tarjosivat hyvin vähän lapsettomuutta ja vielä vähemmän vapaaehtoista lapsettomuutta koskevia opintokokonaisuuksia. Omaehtoista kokemusta lapsettomuudesta meillä kummallakaan ei ole, mutta omaa ammatillista kehitystämme mielessä pitäen on tämä tutkimus tarjonnut meille hyvin monta mielenkiintoista aihetta ajatella. Koemme meiltä nyt myös löytyvän ammatillista kompetenssia kohdata vapaaehtoisesti lapsettomia ihmisiä ja ottaa kantaa aiheesta koskeviin keskusteluihin. Opintojemme keskittyessä paljolti naisen terveyteen ja hyvinvointiin, oli meille molemmille selvää, että haluamme keskittää tutkimuksemme miesten näkökulmaan aiheesta. Kuten jo aiemmin mainittua, oli ilo ja yllätyskin huomata, miten vähän vapaaehtoista lapsettomuutta juuri miesten näkökulmasta on tutkittu.

Haastattelurunko ja kysymykset käytiin läpi etukäteen tutkimuksen ohjaajan ja työelämäyhteistyökumppanin kanssa. Tällä haluttiin varmistaa suunniteltujen kysymysten keskeisyys ja toisaalta käyttökelpoisuus. Haastattelun kysymyksiä ja haastattelun runkoa harjoiteltiin yhdessä tutkijaparin kanssa ennen haastattelujen alkua.

Suunnitellessamme tutkimusta, oli alkuperäinen ajatuksemme julkaista kysely Internetissä. Koimme kuitenkin, että haastattelemalla pääsemme tarvittaessa esittämään tarkentavia kysymyksiä sekä kysymään haastateltavilta miehiltä lisätietoja heidän esille tuomistaan asioistaan. Haastattelun kautta koimme myös pysyvämme luomaan haastateltaviin paremman luottamussuhteen, jonka ansiosta saimme laajempia ja monipuolisempia vastauksia. Pidimme haastatteluiden edessä mielessämme haastattelun aiheen henkilökohtaisuuden ja herkkäluontoisuudenkin, joten emme lähteneet missään vaiheessa painostamaan haastateltavia tarkemman tai monisanaisemman vastauksen toivossa. Tämä vaati meiltä tilannetajua sekä taitoa lukea ihmistä. Osa miehistä kertoi hyvin avoimesti elämästään ja päätökseensä johtaneista syistä, kun taas osa miehistä oli melko lyhytsanaisia.

Haastateltavien vastaukset varmistettiin nauhoittamalla haastattelut sekä niin, että molemmat haastattelijat olivat paikalla yhtä haastattelua lukuun ottamatta. Kaikki haastattelut litteroitiin huolella näin ollen vastauksiin päästiin käsiksi lukuisia kertoja tulkintoja mietittäessä. Haastattelutilanteissa molempien opinnäytetyöntekijöiden läsnäolo varmisti väärinymmärrysten välttämisen. Molemmat tekijät ovat ymmärtäneet vastaukset samalla tavoin ja näin voidaan olla varmempia myös vastausten oikeanlaisesta tulkinnasta.

Toisistaan poikkeavat vastaukset voidaan nähdä laadullisen tutkimuksen analyysissä voimavarana (Eskola & Suoranta 2014, 181.). Teemahaastattelun ja aineistolähtöisen sisällönanalyysin soveltaminen mahdollistivat myös aidosti vapaat kädet tulosten tulkinnan suhteen. Emme olleet liian sidoksissa teoriaan tai tarkkaan haastattelurunkoon. Käyttämämme menetelmä mahdollisti havaintojen ja nimenomaan omien tulkintojen tekemisen aineiston pohjalta.

Sitaatit voivat parhaimmillaan toimia analyysia elävöittävinä esimerkkeinä ja toimia tulkinnan tukena. Aineistositaatit lisäävät tutkimuksen luotettavuutta, sillä lukija voi näin seurata tutkijan tekemiä johtopäätöksiä (Eskola & Suoranta 2008, 216–217). Halusimme käyttää raportissamme sitaatteja sekä tulkintojemme avaamiseksi että tekstin rikastamiseksi tutkimuksemme lukijan kannalta. Sitaatit keskittyvät oleellisiin asioihin ja siksi niiden määrä on kuitenkin maltillinen.

Tutkimuksen lähteinä käytimme mahdollisimman uusia tieteellisiä ja kansainvälisiä tekstejä. Tällä pyrimme välttämään mahdollisesti väärän ja jo mahdollisesti vanhentuneenkin tiedon käyttämisen. Yli kymmenen vuotta vanhat lähteet pyrimme rajaamaan pois. Käytimme opinnäytetyössämme myös joitakin yli kymmenen vuotta vanhoja lähteitä, mutta lähteiden luotettavuus on varmistettu; lähteistä löytyvä tieto ei ole vanhentunut vuosien kuluessa. Asiantuntijoiden (Tuomi & Sarajärvi 2018, 183) mukaan vanhempia lähteitä on mahdollista käyttää, mikäli ne ovat alan klassikoita ja myös uudemmat tutkimukset ovat näihin nojautuneet.

Jälkikäteen ajateltuna olisimme varmasti saavuttaneet laajemman kuvan ja käsityksen tutkimastamme ilmiöstä, mikäli olisimme haastatelleet useampaa miestä. Viiden miehen vastausten perusteella emme myöskään koe aivan saavuttaneemme saturaatiopistettä, sillä saamamme vastaukset tutkimuskysymyksiin eivät vielä alkaneet toistua. Saturaatiopiste olisi ollut saavutettavissa mahdollisesti noin kymmenellä miehellä. Vastauksia esittämiimme kysymyksiin on varmasti yhtä monta kuin on vapaaehtoisesti lapsettomia miehiäkin, suuremmalla otannalla olisimme hyvin todennäköisesti saaneet muun muassa monipuolisemmin perusteluluita lapsettoman elämän motiiveille. Aloittelevina tutkijoina viiden miehen tarjoama aineisto oli kuitenkin hedelmällinen ja tarjosi erinomaisen tilaisuuden perehtyä tämän tutkimusmenetelmän tarjoamiin kokemuksiin ja oivalluksiin.

Haastateltavien miesten ikäjakauma oli myös melko pieni: nuorimman ja vanhimman vastaajan ikäero oli 17 vuotta. Laajemmalla ikäjakaumalla vastauksissa olisi saattanut selkeämmin näkyä esimerkiksi vuosikymmenten väliset erot perhekäsityksessä, perhesuunnittelussa ja yhteiskunnan mahdollisesti asettamissa paineissa. Vanhin haastatteluun vastanneista oli 54-vuotias, mutta vastaukset eivät eronneet oikeastaan lainkaan nuorempien haastateltujen mielipiteistä. Jäimme

kuitenkin pohtimaan, kuinka hyvin vanhemmilla vastaajilla on vielä aidosti muistissaan esimerkiksi vaikutus parinvalintaan tai päätöksen tasapuolisuus parisuhhteessa. Onko kuitenkin esimerkiksi mahdollista, että lapsettomuuspäätöksen yksimielisyydestä tai ainakin lopullisuudesta on sittenkin jouduttu aikanaan keskustelemaan? Sterilisaatiopäätöksestä oli kuitenkin kulunut jo reilut kaksikymmentä vuotta aikaa. Toisaalta ei tietenkään ole syytä epäillä vastaajien aitoutta haastattelutilanteessa.

6.3. Johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli löytää perusteluja sille, miksi miehet ovat valinneet lapsettoman elämän ja miten he kokevat elämäntyyliinsä tähän liittyen. Opinnäytetyössä tuotiin esille myös ajatuksia arvoista ja asenteista sekä parisuhhteesta ja perhekäsityksestä. Opinnäytetyön aineisto koostui haastatteluista, joita käytiin syksyn 2019 ja kevään 2020 aikana. Haastatteluissa haastateltiin miehiä vapaaehtoisesta lapsettomuudesta heidän kohdallaan. Saatu materiaali analysoitiin sisällönanalyysiä käyttäen ja jaoteltiin teemoittain.

Opinnäytetyössämme halusimme selvittää, mitä erilaisia syitä vapaaehtoisen lapsettomuuden taustalla on sekä miten se vaikuttaa miesten elämässä. Opinnäytetyössä ilmeni elämäntyyliin olevan yksi motiivi valita lapseton elämä. Vapaaehtoisesti lapsettomat arvostavat vapautta ja itsenäisyyttä elämässään. He pitävät tärkeänä asiana joustavaa ja spontaania elämäntapaa, jonka lapseton elämä mahdollistaa. Kokemus oman elämän ja haaveiden uhraamisesta lapsen takia näkyvät miesten vastauksissa. Samankaltaiset individualistiset syyt näkyvät myös aikaisempien tutkimusten tärkeimpinä lapsettomuuden motiiveina (ks. esim. Mietinen 2015; Smith ym. 2020; Somers 1993). Vapaaehtoisesti lapsettomat miehet ovat vahvasti omaa tietä elämässään kulkevia ja rakentavat omannäköistä elämänsä. Miehet nauttivat lapsettoman elämän mukana tuodusta vapaudesta.

Yllättävästi työ ja urakeskeinen elämäntapa eivät ilmenneet opinnäytetyötä tehdessä merkittäväksi, vaikka lapsettomuuden voidaan olennaisesti nähdä helpottavan työhön paneutumista ja urakehitystä. Tässä kohtaa vastaukset eroavatkin kansainvälisistä naisten motiiveihin liittyvistä tutkimustuloksista. Yhteneväistä

kuitenkin on, että vapaaehtoisesti lapsettomat haluavat käyttää ansaitsemansa tulot omiin tarpeisiinsa lapsien sijaan, eivätkä pidä perhe-elämää ja sen myötä tulevia taloushuolia houkuttelevana (Kuivalainen 2014, 90-93).

Haastattelemamme miehet kokivat yhteiskunnan ja muiden ihmisten luoman paineen melko vähäisenä. Käsitys ydinperheestä sosiaalisena normina on hiljalleen muuttunut kohti moninaisempaa perhekäsitystä. Tästä huolimatta vanhat ajatellut ovat olleet tiukassa. Esimerkiksi Miettisen ja kumppaneiden tutkimus vuodelta 2007 kertoo 70% suomalaisista kokevan lisääntyvän lapsettomuuden epähyväksyttäväksi trendiksi. Haastattelemiemme miesten kokemukset antavat siis osviittaa siitä, että vapaaehtoinen lapsettomuus olisi tänä päivänä jo hyväksyttävämpi asia kuin yli 10-vuotta sitten. Vapaaehtoisesti lapsettomiin kohdistuneet asenteet ovat vähällä huomiolla tutkimuksissa, ja enemmistö asenteita koskevista tutkimuksista onkin vuosien takaa (Miettinen ym. 2007; Merz ym. 2012)

Yhteiskunnan muutokset vaikuttavat lapsettomuuden kokemiseen. On tärkeä luoda yhteiskunnassa tilaa omalle valinnalle ja välttää yhteiskunnallista painostusta lapsien hankkimiseen. On myös tärkeää muokata yhteiskuntaa siihen suuntaan, että lapsettomat ja lapselliset perheet ovat tasavertaisia. Erilaiset etuudet lasketaan yleisesti enemmän lapsiperheitä hyödyttäväksi. Yhteiskunnan suurena huolena on syntyvyyden lasku. On tärkeää löytää keinoja sen nostamiseen, mutta muilla keinoin kuin painostuksella. Miettinen (2015) korostaa, että yhteiskunnan taholta luotava paine lapsien tekoon ei ole oikea ratkaisu. Ihmisten tasa-vertaisuuden pitää perustua siihen, että jokaisella on oikeus henkilökohtaisiin ratkaisuihinsa eikä ketään arvoteta niiden perusteella. Yhteiskunnan on järkevää olla huolissaan alhaisesta syntyvyydestä. On kuitenkin keskityttävä rakenteisiin, jotka vaikuttavat lasten suunnitelmalliseen hankintaan, kuten epäsäännöllisten työsuhteiden yleistymiseen tai perhevapaisiin (Miettinen 2015).

Vapaaehtoiselle lapsettomuudelle voidaan antaa erilaisia perusteluja, jotka eivät ole toisistaan riippuvaisia. Usein valinnan tukena käytetään monenlaisia syitä, jotka vahvistavat päätöksen tehneen käsitystä valintansa merkityksestä ja tärkeydestä. Valinta on itsenäinen päätös ja sen takana seistään vahvasti. Vapaaehtoisen lapsettomuuden taustasyyt ja motiivit olivat opinnäytetyössä yleisesti ottaen

hyvin pitkälle linjassa aikaisempien kansainvälisten sekä kotimaisten tutkimustulosten kanssa. Tästä voidaan päätellä, että lapsettomuuden valinta miesten keskuudessa Suomessa perustuu hyvin pitkälti samoihin tekijöihin kuin länsimaisessa kulttuurissa yleisesti. Tutkimustulosten yhteneväisyys saattaa kertoa siitä, etteivät keskeisimmät juurisyyt ole myöskään oleellisesti muuttuneet vuosien saatossa.

6.4. Jatkotutkimusaiheita

Tämä tutkimus herättää paljon ajatuksia erilaisista jatkotutkimushankkeista. *Määrällinen tutkimusote* mahdollistaisi oleellisen otoskoon kasvattamisen ja tätä kautta tulosten paremman yleistettävyyden. Määrällinen tutkimusmetodi mahdollistaisi myös helpomman toistettavuuden ja tulosten vertailtavuuden. Toisaalta *tutkimustehtävän ja kysymysten napakampi rajaaminen* mahdollistaisi myös entistä syvällisemmän laadullisen tutkimuksen. Keskittyen esimerkiksi vain päätöksen motiiveihin syventäen niitä erilaisin kysymyksin ymmärrys ajattelumalleista kasvaisi. Edelleen vain esimerkiksi parisuhteen muodostamiseen keskittyvä haastattelututkimus antaisi syvyyttä nimenomaan tähän aspektiin lapsettomuutta sivuten. Niin ikään perhekäsitys voisi olla kokonaan oman haastattelunsa aihe. Toisaalta *laadullisen metodin muuttaminen* olisi mielenkiintoista. Esimerkiksi ainoastaan yhteen tutkittavaan henkilöön tai pariskuntaan liittyvä tapaustutkimus antaisi todella perusteellisen kuvan kaikesta lapsettomuuspäätökseen ja sen seurauksiin liittyvistä seikoista. Mahdollisuuksia olisi monia, tavoiteasetannasta riippuen.

Hyviä *muita tutkimusaiheita* voisivat olla esimerkiksi mahdollisten yhteiskunnallisten paineiden kokeminen vapaaehtoiseen lapsettomuuteen liittyen. Aihetta on sivuttu hiljattain paljon mediassa, jossa kolumnit ja artikkelit ovat saaneet ristiriitaisen vastaanoton. Osa kommentoijista pitää ilmiötä käsittämättömänä ja traditionaalisen perhekäsityksen vastaisena, jota se tietenkin onkin. Vapaaehtoisesti lapsettomat ovat myös saaneet osaltaan syyn niskoilleen Suomen laskevan syntyvyyden vuoksi.

Tutkimuksessamme haastateltavat miehet sivusivat vasektomiaa koskevaa *lainsäädäntöä*. Suomessa sterilisaatiota säätelee steriloimislaki (Finlex 2020). Olisi-kin mielenkiintoista tietää, miten vapaaehtoisesti lapsettomat, sekä miehet että naiset, kokevat lainsäädännölliset asiat liittyen toisaalla yhä kasvaviin toiveisiin ja toimenpiteisiin yksilön itsemääräämisoikeuksien kasvattamiseksi.

Yksi haastattelukysymyksistämme koski *spermanluovutusta*. Kuten aiemmin kerrottu, kukaan haastattelemistamme miehistä ei ollut joko miettinyt asiaa tai ollut siihen halukas. Hedelmällinen aihe jatkotutkimukselle voisikin olla se, miksei siittiöiden luovutus kiinnosta. Jos aihetta haluaisi jalostaa lisää, voisi tutkimukseen ottaa mukaan myös vapaaehtoisesti lapsettomien naisten mielipiteet munasolujen luovutuksesta. Koskeeko valinta lapsettomasta elämästä vain omaa elämää, vai ulottuuko se geneettisesti muihinkin, täysin tuntemattomiin ihmisiin? Onko ajatus siitä, että jossain on vapaaehtoisesti lapsettoman ihmisen sukusolusta alkunsa saanut ihminen täysin absurdi?

Yhtä kaikki, mielestämme vapaaehtoisen lapsettomuuden syitä on tärkeää tutkia lisää. Erityisen perusteltua se on tilanteessa, jossa halutaan vaikuttaa syntyvyyden laskuun ja Suomen väkiluvun positiiviseen kehittymiseen jatkossa. Vaikuttava viestintä ja muut toimenpiteet eivät ole mahdollisia ilman kohderyhmän, sen ajatusten ja motiivien kattavaa ymmärrystä.

LÄHTEET

Arene Ry. Opinnäytetyön eettiset suositukset. Luettu 26.2.2020.

<http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20PINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

Baudin, T., de la Croix, D. & Gobbi, P. 2012. DINKs, DEWKs & Co. marriage, fertility and childlessness in the United States. Working Papers: HAL. 10-15.

Campbell, E. 1985. The childless marriage. An exploratory study of couples who do not want children. Lontoo: Tavistock Publications. 80-81.

Finlex. 2020. Steriloimislaki. Luettu 6.5.2020. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1970/19700283>

Eskola, J., Suoranta, J. 2014. 10. painos. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Ervasti, A. 2018. Vapaaehtoinen lapsettomuus ja sterilisaatio. ”Velan” asema sosiaali- ja kirkon alojen palveluissa sekä yhteiskunnassa. Sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinto. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Heiskanen, L., Markova, K., Salmi, A. & Vaaranen, H. 2017. Läheinen parisuhde. Helsinki: Edita.

Helkama, K. 2015. Suomen arvot. Mikä meille on tärkeää. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Hämäläinen, P. 2014. Ollaan ihmisiksi parisuhteessa. Helsinki: Auditorium.

Jallinoja, R. 1984. Perhekäsityksistä perhettä koskeviin ratkaisuihin. Juva: WSOY.

Jyväskylän yliopisto, digipalvelut. Avoimen Yliopiston Koppa. 2015. Fenomenologia. Luettu 25.3.2020. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset/fenomenologia>

Jääskeläinen, M., Miettinen, A. & Paajanen, P. 2007. Mielipiteitä ja näkemyksiä väestönkehityksestä, perheestä ja perheellistymisestä Suomessa 2002. DIALOG - Population Policy Acceptance Survey/FINLAND. 10-36.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2017. Tutkimus hoitotieteessä. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma pro. E-kirja.

Keurulainen, A. 2014. Muuttuva suomalainen perhe. Itä-Suomen yliopisto. Disertations in Social Sciences and Business Studies. Väitöskirja.

Kontula, O. 2016. Seksuaalinen hyvinvointi parisuhdeonnan avaimena. Perhebarometri 2015. Katsauksia/Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos. Helsinki: Väestöliitto.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino

Laadullinen tutkimus, 2015. Koppa, Jyväskylän yliopisto. Luettu 17.2.2020. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimus-strategiat/laadullinen-tutkimus>

Luukkala, J. 2015. Kukoistava parisuhde. Helsinki: Duodecim.

Lääkärikeskus Aava. Miehen sterilisaation purkaminen. Luettu 2.5.2020. <https://www.aava.fi/palvelu/miehen-sterilisaation-purkaminen>

Merz, EM & Liefbroer, AC. 2012. The attitude toward voluntary childlessness in Europe: cultural and institutional explanations. Journal of Marriage and Family. 1-6.

Miettinen, A. (2015). Miksi syntyvyys laskee? Helsinki: Väestöliitto. Luettu 17.2.2020. https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/e981fe732bd5e3ce4c42dfd5f63ddf02/1589134836/application/pdf/4876090/Perhebarometri2015_netti.pdf

Morison, T. 2013. What to expect when you're not expecting: Child-freedom, social stigma and online subjectivities. Human and Social Development.

Richie, C. 2013. 'Voluntary Sterilization for Childfree Women'. Hastings Center Report. Viewed 9 May 2020.

Pohjanheimo, E. 2005. Pysyvää ja eriytyvää: Arvomuutoksia Suomessa 1970-luvulta nykypäivään. Helsinki: Gaudeamus.

Puohiniemi, M. 2002. Arvot, asenteet ja ajankuva. Opaskirja suomalaisen arkielämän tulkintaan. Vantaa: Dark Oy.

Rotkirch, A. 2014. Yhdessä – lapsen kasvatus ei ole yksilölaji. Helsinki: WSOY.

Ruusuvuori, J. 2005. Haastattelu, tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo.

Sarvimäki, A. & Stenbock-Hult, B. 2009. Hoitotyön etiikka. 1.painos. Helsinki: Edita Prima.

Somers, M. 1993. A comparison of voluntarily childfree adults and parents. Journal of marriage and the family. Viitattu 25.2.2020

Smith, I., Knight, T., Fletcher, R. & Macdonald, JA. 2020. 'When men choose to be childless: An interpretative phenomenological analysis'. Journal of Social & Personal Relationships. Viewed 9 May 2020.

Syrjäläinen, E., Eronen, A. & Värri, V-M. 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampere University.

Terveyskirjasto. 2019. Sterilisaatio. Luettu 7.5.2020. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00747

Tilastokeskus. 2017. Käsitteet. Luettu 11.2.2020. <http://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/perhe.html>

Tilastokeskus. 2017. Perheiden määrän kasvu aiempaa hitaampaa. Luettu 11.2.2020. https://www.stat.fi/til/perh/2016/perh_2016_2017-05-26_tie_001_fi.html

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Helsinki.

Vidad Felizon C. 2009. Mental Health Professionals' Perceptions of Voluntarily Childless Couples. AURA - Antioch University Repository and Archive Paper.

Vilen, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Siven, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2013. Lapsuus, erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY pro Oy.

Vilka, H. 2017. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

ViVa. N.d. 2019. Luettu 21.2.2020. <http://viva.tamk.fi/>

Walford, G. 2010 Research ethical Guidelines an anonymity. Contemporary methods, issues and debates in qualitative research in education. Los Angeles.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset

1. Kuuluvatko lapset perhekäsitykseen?
2. Oletko kokenut jonkinlaista painostusta esimerkiksi omilta vanhemmiltasi, ystäviltäsi tai muilta ulkopuolisilta lasten suhteen?
3. Onko lapsettomuus ollut parisuhteessa tasapuolinen päätös?
4. Onko päätös lapsettomuudesta vaikuttanut parisuhteen muodostamiseen tai jo olemassa olleen parisuhteen jatkumiseen?
5. Mikä johti päätökseen lapsettomuudesta?
6. Oletko tuntenut itseäsi kiusatuksi/ huonommaksi/ ulkopuolelle jätetyksi lapsettoman päätöksesi vuoksi?
7. Onko ajatus siitä, että mieli lapsien suhteen muuttuisikin, täysin mahdoton?
8. Voisitko kuvitella luovuttavasi siittiöitä auttaaksesi perheitä, jotka ovat lapsettomia tahtomattaan?

Liite 2. Sähköposti vapaaehtoisesti lapsettomat ry:n yhteyshenkilölle

Hei!

Olemme kaksi kättilöopiskelijaa Tampereen ammattikorkeakoulusta ja olemme tekemässä opinnäytetyötä aiheesta "Miesten vapaaehtoinen lapsettomuus". Tiedustelisimmekin nyt, olisiko yhdistyksenne kautta mahdollisuutta löytää noin viittä haastateltavaa miestä aiheeseen liittyen? Kerromme opinnäytetyösuunnitelmastamme toki mielellämme lisää, mikäli niin toivotte 😊

Ystävällisin terveisin,

Jemina Vähätalo
jemina.vahatalo@tuni.fi

Nelli Nyqvist
nelli.nyqvist@tuni.fi

Liite 3. Haastateltavahaku yhdistyksen Facebook-sivulla

📌 Haastateltavahaku: Miesten vapaaehtoinen lapsettomuus 📌

Kaksi kätilöopiskelijaa Tampereen ammattikorkeakoulusta etsii opinnäytetyötään varten haastateltavaksi 4-5 velamiestä.

Haastatteluita tehtäisiin kasvotusten Tampereen seudulla, mutta myös videopuhelut ympäri Suomen ovat mahdollisia. Kaikki haastattelut tehdään anonyymisti ja kysymykset ovat avoimia.

Haastattelut sijoittuisivat viikoille 39-43.

Yhteydenotot suoraan opinnäytettä tekeviin:

Jemina Vähätalo
jemina.vahatalo@tuni.fi

Nelli Nyqvist
nelli.Nyqvist@tuni.fi

Liite 4. Haastattelusopimus (1/2)

TIEDOTE

Hyvä haastateltava!

Pyydämme Teitä osallistumaan opinnäytetyöhömmе, jonka tarkoituksena on käsitellä miesten vapaaehtoista lapsettomuutta ja siihen johtaneita syitä.

Osallistumisenne tähän opinnäytetyöhön on täysin vapaaehtoista. Voitte kieltäytyä osallistumasta tai keskeyttää osallistumisenne syytä ilmoittamatta milloin tahansa.

Opinnäytetyö toteutetaan haastattelemalla 5-10 vapaaehtoisesti lapsetonta miestä. Osallistujia haimme Vapaaehtoisesti lapsettomat ry:n Facebook-sivuilta. Haastattelu käydään Skype:n välityksellä. Haastattelut nauhoitetaan ja haastattelulle on varattu tunti aikaa.

Opinnäytetyön valmistuttua aineisto hävitetään asianmukaisesti. Aineisto on ainoastaan opinnäytetyön tekijöiden käytössä. Aineisto säilytetään salasanalta suojattuina tiedostoina, kirjallinen aineisto lukitus tilassa.

Teiltä pyydetään kirjallinen suostumus opinnäytetyöhön osallistumisesta. Opinnäytetyön tulokset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä, opinnäytetyön raportista ei yksittäistä vastaajaa pysty tunnistamaan. Opinnäytetyöt ovat luettavissa elektronisessa Theseus-tietokannassa.

Mikäli Teillä on kysyttävää tai haluatte lisätietoja opinnäytetyöstäni, vastaamme mielellämme.

Kätilöopiskelijat Nelli Nyqvist & Jemina Vähätalo

Tampereen ammattikorkeakoulu

etunimi.sukunimi@tuni.fi

(2/2)

SUOSTUMUS

Olen saanut sekä kirjallista että suullista tietoa opinnäytetyöstä, jonka tarkoituksena on käsitellä miesten vapaaehtoista lapsettomuutta ja siihen johtaneita syitä, sekä mahdollisuuden esittää opinnäytetyöstä tekijälle kysymyksiä.

Ymmärrän, että osallistuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä siitä milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Ymmärrän myös, että tiedot käsitellään luottamuksellisesti.

Paikka ja aika

Suostun osallistumaan
opinnäytetyöhön:

Haastateltavan allekirjoitus:

Nimen selvennys

Suostumuksen
vastaanottajat:

Opinnäytetyöntekijöiden allekirjoitukset

Nimien selvennykset

Liite 5. Esimerkki ilmausten ryhmittelystä lopullisiksi teemoiksi

alkuperäisilmaus	pelkistetty ilmaus	ryhmitelty ilmaus	kategoria/teema
"mulla on perinnöllinen sairaus mitä mä en halua jakaa eteenpäin"	huoli perimästä	perimä	lapsettomuuden motiivit
"kauhu, et tollastako se elämä on"	pelko havaintojen perusteella	mukavuudenhalu	
"ilmeisesti haluaa niin rauhallista elämää"	rauhallisen elämän toive		
"luontanen laiskuus...että ei halunnut kantaa sitä vastuuta"	ei halua vastuuseen		
"siin on hirveästi työtä ja kasvatusta"	lisää töitä		
"menee vuosia ennen kuin niistä pääsee eroon"	pitkä aika		
"fyrrkkaa palaa ja semmosta"	rahanmeno	taloudelliset syyt	
"evolutionäärisesti lähestyn tätä"	evoluutiosyyt	globaali huoli	
"täälä on kaikkea liikakansoitusta"	liikakansoitus		
"globaalisti teen sen päätöksen"	liikakansoitus		
"ei oo ikinä ollu semmosta niinku halua tai tarvetta"	ei halua tai tarvetta	ei halua	
"en oo ikinä kokenu mitään niinku tarvetta tai vetoa sille"	ei halua tai tarvetta		
"multa ilmeisesti puuttuu hoivavietti"	ei hoivaviettiä		
"ei oo mun juttu"	ei tunnu omalta		
"ei oo ollu vakain ja turvallisn lapsuus"	omat kokemukset lapsena	oma lapsuus	
"pelottanut ja ei oo niinku mukava olla"	pelko ja epämukavuus		